

Przykładem działania mającego na celu ograniczenie negatywnych skutków działalności połowowej na ekosystem morza Bałtyckiego jest kolejna edycja projektu realizowanego w oparciu o Program Operacyjny „Rybnictwo i Morze” w ramach poddziałania 1.4.1 „Zbieranie utraconych narzędzi połowowych i odpadów morskich”.

ODPADY MORSKIE

(ang. marine litter, marine debris) to wszelkiego rodzaju trwałe, wytworzone lub przetworzone materiały stałe, które zostały wykonane lub wykorzystane przez ludzi i celowo lub nieumyślnie wyrzucone do środowiska morskiego lub przybrzeżnego. Odpady morskie obejmują także materiały, które zostały przetransportowane do środowiska morskiego z lądu – np. poprzez systemy rzeczne, systemy kanalizacyjne lub prądy powietrzne. W skład odpadów morskich wchodzi: tworzywa sztuczne, drewno, metale, szkło, gumy, narzędzia połowowe, odzież, papier itp.

Raport FAO z 2009 roku szacuje, że każdego roku w morzach i oceanach ginie lub zostaje porzuconych aż **640 000 ton sprzętu połowowego**, co stanowi około 10% całego plastiku w oceanach. W 2014 roku przeprowadzone zostały badania z których wynika, że **aż 70% makroplastików** (czyli odpadów z tworzyw sztucznych o średnicy ponad 20 cm) unoszących się na powierzchni oceanu w tzw. wielkich plamach śmieci stanowi pozostałość po działalności połowowej.

Negatywny wpływ zagubionych lub porzuconych narzędzi połowowych na środowisko morskie znacznie wzrósł w drugiej połowie XX wieku, od kiedy w rybołówstwie na całym świecie coraz częściej stosowano tworzywa sztuczne do produkcji lin, sieci i wszelkiego innego sprzętu rybackiego. Wykonane w taki sposób narzędzia połowowe po zagubieniu pozostają w środowisku morskim przez dziesiątki lat, wywierając negatywny wpływ na ekosystem, nie tylko poprzez niekontrolowane połowy ryb i gatunków zagrożonych, ale także stanowią niezwykle niebezpieczny odpad – skonstruowane są bowiem z syntetycznych włókien o dużej odporności. **Rozbicie ich na mniejsze cząstki w wyniku oddziaływania czynników zewnętrznych, takich jak światło, oddziaływanie prądów, czy zniszczenia mechaniczne trwa nawet 600 lat.**

Jednak dziś wiemy już także, że taki rozkład nie jest nawet załóżką rozwiązania problemu. Cząstki plastiku nie ulegają rozkładowi biologicznemu, a są jedynie rozbijane na mniejsze kawałki, aż stają się **mikroplastikiem lub nawet nanoplastikiem.**

Publikacja zrealizowana w ramach projektu „Ochrona i odbudowa morskiej różnorodności biologicznej i ekosystemów morskich oraz system rekompensat w ramach zrównoważonej działalności połowowej” realizowanego przez Stowarzyszenie Szczecińska Grupa Producentów Ryb w oparciu o Program Operacyjny Rybnictwo i Morze 2014-2020 w ramach poddziałania „Zbieranie utraconych narzędzi połowowych i odpadów morskich”.

Wydrukowano na papierze ekologicznym cocoon silk
Zdjęcia: © Wolińskie Stowarzyszenie Rybaków & © Fundacja MARE
Skład: Agencja Wydawnicza Ekopress

Stowarzyszenie Szczecińska Grupa Producentów Ryb zrzesza 62 armatorów statków rybackich połowujących na obszarze Zalewu Szczecińskiego, Kamieńskiego i Jeziora Dąbie, stacjonujących w portach rybackich Trzebież, Szczecin Dąbie, Stepnica, Kamień Pomorski, Lubin, Karsibór, Nowe Warpno i Stoleczyn.

Misją Fundacji MARE jest ochrona ekosystemów morskich, poprzez inicjowanie niezbędnych zmian społecznych i politycznych. Dążymy do przyszłości, w której społeczeństwo będzie posiadać wrażliwość i świadomość ekologiczną oraz żyć w harmonii z morzami i oceanami. W której Bałtyk tętni życiem i nie jest nieustannie narażony na negatywne skutki działalności człowieka.

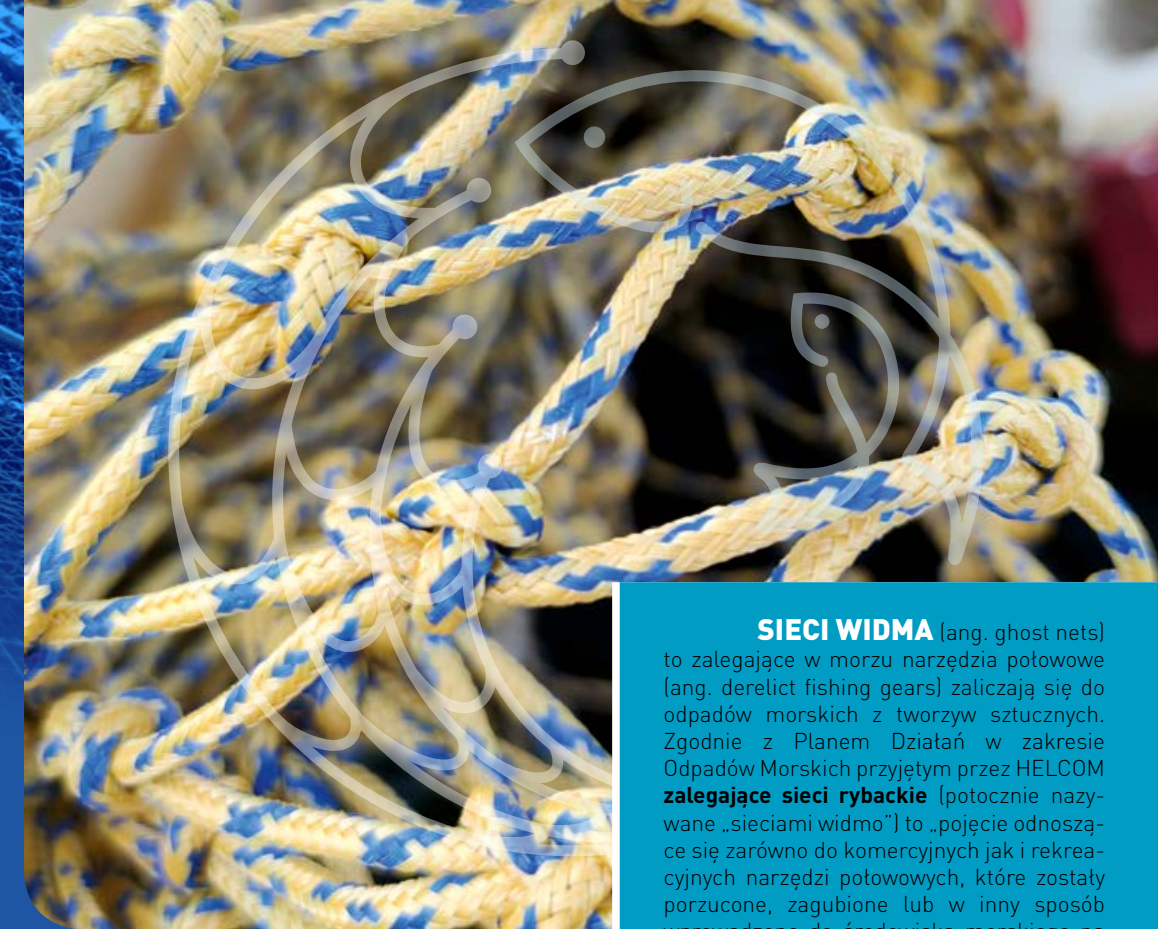
BALTYK TO NASZE MORZE. CHROŹMY GO RAZEM!

#RazemDlaBałtyku

CZYSTY ZALEW

OCHRONA I ODBUDOWA MORSKIEJ RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I EKOSYSTEMÓW MORSKICH ORAZ SYSTEM REKOMPENSAT W RAMACH ZRÓWNOWAŻONEJ DZIAŁALNOŚCI POŁOWEJ, POLEGAJĄCEJ NA ZBIERANIU UTRACONYCH NARZĘDZI POŁOWOWYCH I ODPADÓW MORSKICH

SIECI WIDMA (ang. ghost nets)

to zalegające w morzu narzędzia połowowe (ang. derelict fishing gears) zaliczają się do odpadów morskich z tworzyw sztucznych. Zgodnie z Planem Działań w zakresie Odpadów Morskich przyjętym przez HELCOM **zalegające sieci rybackie** (potocznie nazywane „sieciami widmo”) to „pojęcie odnoszące się zarówno do komercyjnych jak i rekreacyjnych narzędzi połowowych, które zostały porzucone, zagubione lub w inny sposób wprowadzone do środowiska morskiego na skutek czego negatywnie na nie oddziałują, np. poprzez niezamierzone połowy ryb, akumulowanie na obszarach wrażliwych siedlisk czy degradację do frakcji mikroplastików mogących dostawać się bezpośrednio do łańcucha pokarmowego”.

Z każdym dniem coraz bardziej widoczny i oczywisty staje się fakt, że nasze plastikowe nawyki zagrażają planecie i dzikiej przyrodzie. Problem zanieczyszczenia środowiska naturalnego tworzywami sztucznymi jest szczególnie widoczny w morzach i oceanach, stanowiących ponad 70% powierzchni naszej planety.

12 milionów ton plastiku

trafia co roku do mórz i oceanów na całym świecie. Oznacza to, że do oceanów co minutę dostaje się ilość śmieci odpowiadająca pojemności jednej śmieciarki.

Wiąże się to z licznymi konsekwencjami dla dobrostanu ekosystemów morskich. Istnieje jeden rodzaj plastikowych zanieczyszczeń, który jest szczególnie niebezpieczny dla fauny morskiej. Są to porzucone, zagubione lub odrzucone narzędzia połowowe, czyli tak zwane „**sieci widma**”.

Zerwane na wrakach i innych zaczepach, bądź zagubione podczas sztormów syntetyczne sieci rybackie przez wiele lat zachowują swoją zdolność do niekontrolowanych połowów i stają się śmiertelnymi pułapkami dla bałtyckich zwierząt, takich jak: ryby, foki, morswiny czy nurkujące ptaki.

Wydajność zalegających w morzach sieci wynosi od **20% ich roboczej wydajności połowowej w okresie pierwszych 3 miesięcy od zgubienia, do około 6% po 27 miesiącach.**

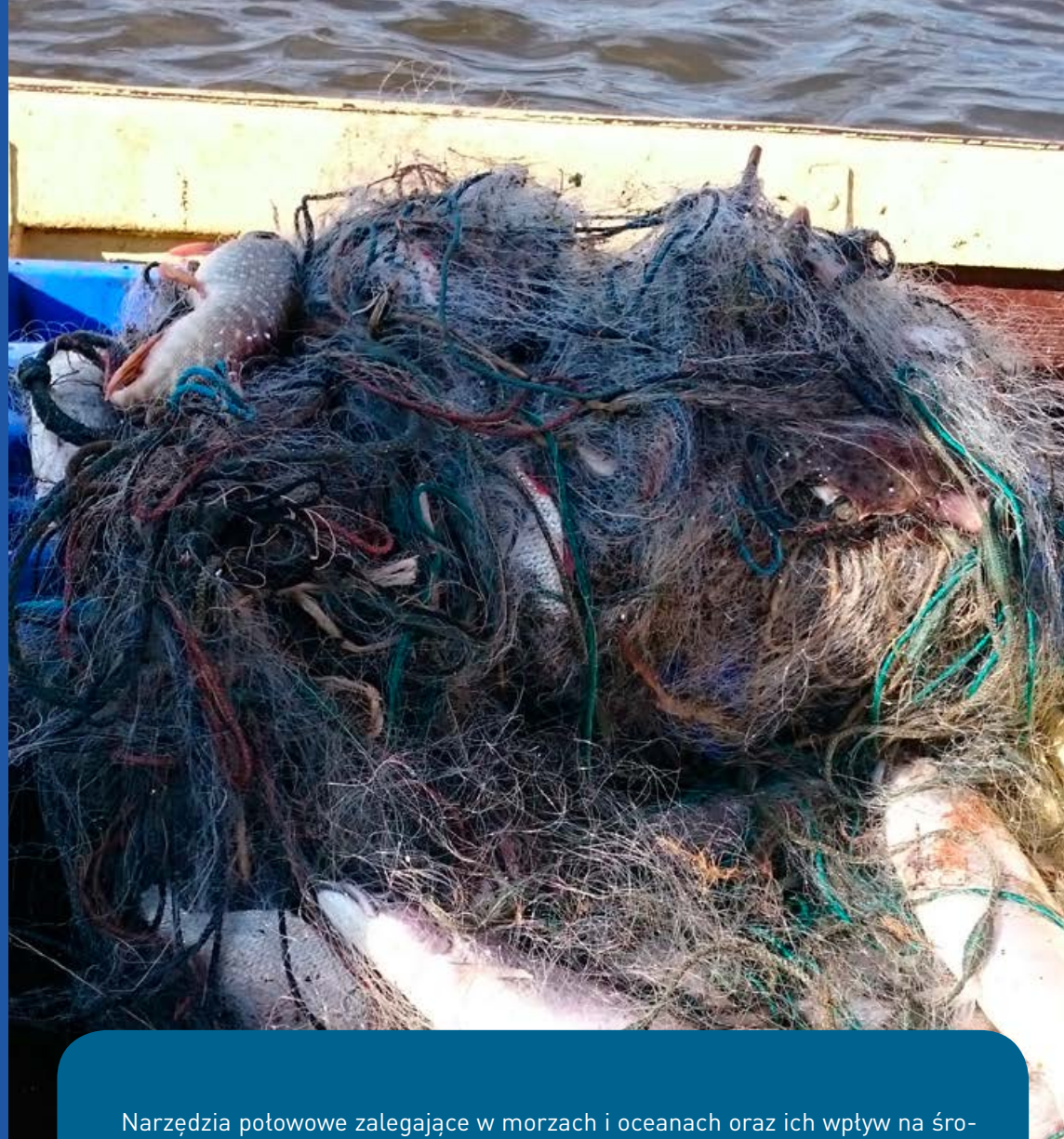
Te dodatkowe, niekontrolowane połowy mają negatywny wpływ na stabilność stad ryb i owoców morza. Największe zagrożenie dla zasobów morskich stanowią zerwane podczas sztormów **sieci stawne (takie jak nety, czy mance)**. Sieci te, zaliczane do usidlających narzędzi połowowych, wykonane są z cienkich przędz rybackich lub żyłek styronowych dodatkowo barwionych w celu zmniejszenia ich widoczności w wodzie.

Ogromne zagrożenie dla ekosystemu Bałtyku stwarzają także odpady plastikowe. Foliowe torebki, plastikowe zgrzewki czy różnego rodzaju polimerowe żyłki stanowią śmiertelną pułkę dla morskich ssaków i ptaków, które często zaplątują się w tego typu odpady. Jak pokazują badania, odpady morskie mają negatywny wpływ na

54% gatunków morskich znajdujących się w Czerwonej Księdze Gatunków Zagrożonych IUCN.

Zagubione sieci tego typu stanowią śmiertelne zagrożenie dla ryb, takich jak: okoń sandacz, płoć, szczupak, miętus, troć. Ponadto, w oczka zalegających sieci mogą zaplątywać się nurkujące ptaki oraz ssaki morskie, które giną pozbawione możliwości oddychania. Sieci rybackie zerwane na wrakach stanowią również śmiertelne zagrożenie dla tzw. „turystyki wrakowej”, czyli penetrowania wraków przez płetwonurków, zarówno profesjonalnych jak i amatorskich.

Narzędzia połowowe zalegające w morzach i oceanach oraz ich wpływ na środowisko morskie są przedmiotem licznych projektów i badań na całym świecie. Na przestrzeni ostatnich lat znacznie wzrósł także poziom świadomości społeczeństwa nt. problemu odpadów morskich, w tym sieci widm. W całej Europie podejmowanych jest coraz więcej działań mających na celu ograniczenie negatywnego wpływu sieci widm na środowisko morskie.

Polska jest jednym z liderów europejskich w tej tematyce. Pierwsze udokumentowane działania, których celem było wyłowienie zalegającego sprzętu połowowego przeprowadzono na polskich wodach Bałtyku już w roku 2004.

Projekt „Czysty Zalew” zrealizowany przez Stowarzyszenie Szczecińska Grupa Producentów Ryb na obszarze Zalewu Szczecińskiego i Jeziora Dąbie to kolejne z serii działań mających na celu poprawę stanu środowiska Bałtyku oraz aktywnego zaangażowania rybaków w działania na rzecz ochrony środowiska.

W projekcie uczestniczyły **54 jednostki rybackie** z portów **Trzebież, Nowe Warpno i Szczecin**. Każdy z uczestników projektu przeprowadził 15 ośmio-godzinnych akcji zbierania odpadów. Celem projektu było oczyszczenie Zalewów z odpadów morskich oraz zwiększenie świadomości społeczeństwa oraz użytkowników morza na temat porzuconych sieci rybackich i ich wpływu na środowisko.

W efekcie projektu Szczecińska Grupa Producentów Ryb wyłowiła z obszaru Zalewu Szczecińskiego oraz Jeziora Dąbie łącznie ponad

8 ton odpadów morskich.

Akcje poszukiwawcze były prowadzone w okresie od 1 marca do 30 czerwca 2020 roku. Wśród wyławianych odpadów przeważał sprzęt rybacki w tym:

sieci netowe i żaki (zbudowane z polipropylenu), linki otowiane, styron, linki, kotwice, okazjonalnie opony oraz plastikowe butelki.

W ramach projektu w poszczególnych portach wyłowiono następujące ilości odpadów morskich:

port **Trzebież** – 3370 kg odpadów zmieszanych, **580 kg** opon
port **Nowe Warpno** – 1590 kg odpadów zmieszanych, **180 kg** opon
port **Szczecin Dąbie** – 2650 kg odpadów zmieszanych

